

" Waterkwaliteit en visbestand in de Waaslandhaven anno 2026 "

1. Inleiding

De Waaslandhaven (Oost-Vlaanderen) omvat waterlopen van eerste en tweede categorie op grondgebied van de polder Land van Waas.

Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) en het Agentschap Natuur en Bos (ANB) onderzochten in mei 2023 de visstand in de Waaslandhaven.

Het onderzoek kadert binnen de monitoringsaanpak die het provinciebestuur Oost-Vlaanderen in 2023 opstelde voor 3 doelsoorten (Boets *et al.*, 2023). Eén van deze doelsoorten is de voor Oost-Vlaanderen vrij zeldzame vissoort kleine modderkruiper waarvan uit eerdere onderzoeken bekend is dat deze voorkomt in het gebied van de Waaslandhaven (Boets *et al.*, 2018). Recent ontstonden echter bezorgdheden dat de soort mogelijk achteruit zou gaan (Boets *et al.*, ongepubliceerd).

[Zie: Zoeter Vanpoucke M., Boets P., Dillen A., Poelman E. (2024). Visstandsonderzoek van de Waaslandhaven – 2023. 26p.]

2. Waterkwaliteit

De Noord-Zuidverbinding (Waasland) is een aandachtsgebied klasse 4. Het gebied heeft de goede ecologische toestand bereikt in 2033 (of erna van zodra natuurlijk herstel heeft plaatsgevonden), mits uitvoering van de acties opgenomen in SGBP3 en SGBP4.

De Waterloop van de Hoge Landen (Waasland) is een aandachtsgebied klasse 5. Het gebied heeft de goede ecologische toestand niet bereikt in 2033, maar er is wel potentieel voor een sterke vooruitgang (dankzij win-wins met andere waterdoelstellingen en de aanwezigheid van lokale waardevolle OWLn).

[Zie: Benedenscheldebekken – Wateruitvoeringsprogramma - Bekkenbestuur 27 mei 2025 – Integraal Waterbeleid]

De Noord-Zuidverbinding is een prioritair gebied klasse 4. Hier willen we de goede toestand halen in 2033 of erna, van zodra natuurlijk hersteld. De Waterloop van de Hoge Landen is een prioritair gebied klasse 5. Hier is er een potentieel voor sterke vooruitgang. De meetresultaten voor het referentiejaar 2018 duiden op een belangrijke fosfordruk in het gebied. De polders vormen een intensief landbouwgebied met een zware bodem-textuur. De bovengemeentelijke sanerings-infrastructuur is grotendeels uitgebouwd. Lokaal dient te worden ingezet op de verdere uitbouw van gemeentelijke rioleringen. De biologische elementen scoren zwak, waterplanten worden als slecht beoordeeld.

De reeds bestaande en toekomstige natuurinrichtingsprojecten in de polder kunnen als aangrijpingspunt fungeren om het watersysteem verder te verbeteren. Zo kreeg bijvoorbeeld tijdens de vorige planperiode de Noord-Zuidverbinding een natuurlijkere inrichting onder de vorm van een kreekachtige structuur.

Het visvriendelijk maken van het pompstation Stenengoot, als de verbinding tussen de Noord-Zuidverbinding met de erop aansluitende polderwaterlopen en de Waterloop van de Hoge Landen, is noodzakelijk om de vispopulatie hier verdere kansen te geven. Bij de vervanging van de pompen op het pompgemaal Keetberg wordt geopteerd voor een energiezuinige en visvriendelijke oplossing.

Zie ook de 5 Tabellen in verband met CIW – oppervlaktewaterlichamen.

a) Huidige toestand

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: *Dashboard oppervlaktewaterlichamen*. [[Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#)]

b) Toekomstperspectieven

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027. Dit is eveneens online raadpleegbaar:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>]

De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

[<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>]

3. Afvissingen

a) Studiegebied

Het onderzoek werd op 10 en 11 mei 2023 uitgevoerd op 7 locaties verspreid over 3 waterlopen op het grondgebied van gemeenten Sint-Gillis-Waas en Beveren, Oost-Vlaanderen.

Figuur 1 en Tabel 1 geven een overzicht van de bemonsterde locaties.

Op de Zuidelijke Watergang (O8023) werden locatie 240 aan de Plasstraat in Sint-Gillis-Waas en locatie 247 aan Duikeldam in Beveren onderzocht.

Drie onderzochte locaties bevinden zich op de Noordzuid Verbinding (O8040). Het gaat hier om locatie 238 aan de Lange Nieuwstraat en locatie 244 aan de Sint-Kornelisstraat die beiden in Sint-Gillis-Waas gelegen zijn en locatie 254 aan de Sluisstraat in Beveren.

Tot slot werd de Waterloop van de Hoge Landen (O8010) onderzocht in Beveren op locatie 664 aan Vliegenstal en locatie 397 aan de Koestraat.

Bovenstaande locaties werden per waterloop vermeld van stroomopwaarts naar stroomafwaarts. Uiteindelijk mondt de Waterloop van de Hoge Landen uit in de Zeeschelde in Zwijndrecht.

b) Visstandonderzoek

Tijdens het onderzoek van 2023 werden in totaal 15 verschillende vissoorten aangetroffen in de onderzochte waterlopen, Chinese wolhandkrab en twee soorten Amerikaanse rivierkreeft (Tabel 2 en Figuur 4).

Wanneer men de totale vangst in aantallen bekijkt over alle locaties heen (Figuur 5), zijn baars (27%) en blauwbandgrondel (een exoot, 25%) de meest voorkomende soorten, gevolgd door kleine modderkruiper (18%) en blankvoorn (12%).

Het aandeel baars is in werkelijkheid nog iets groter. Dit komt doordat het aantal baarzen op locatie 238 onbekend is en dus niet kon meegerekend worden in de berekening van de verhouding (Tabel 2).

Wanneer men de onderlinge verhouding tussen de soorten maakt op basis van de gevangen biomassa heeft gibel het overgewicht met 40% van de totale vangst, gevolgd door karper die 32% van de vangst (in gewicht) representeert. Dit is vooral te danken aan de aanwezigheid van een aantal grotere individuen van deze soorten.

Locaties 240 en 247, beiden op de Zuidelijke Watergang, zijn het meest soortendivers. Naast de hoogste biodiversiteit, herbergen deze locaties ook de hoogste visdensiteit.

Enkel op locatie 247 aan Duikeldam werden uitheemse Amerikaanse rivierkreeften gevangen. Het ging om 3 gestreepte Amerikaanse rivierkreeften en 3 rode Amerikaanse rivierkreeften. Op de overige locaties werd tijdens dit onderzoek geen rivierkreeft waargenomen.

Naast deze uitheemse en invasieve rivierkreeften waren er ook uitheemse vissoorten die als invasief wordt beschouwd: de blauwbandgrondel, zonnebaars en zwartbekgrondel. De overige twaalf vissoorten waren inheems.

In wat volgt, zullen de resultaten opgedeeld worden per waterloop.

b1) Noordzuid Verbinding

In de Noordzuid Verbinding werden 7 vissoorten aangetroffen (Tabel 2), namelijk baars, bittervoorn, blauwbandgrondel, gibel, karper, kleine modderkruiper en zeelt.

De precieze verhoudingen in de vangst op basis van aantallen kan niet bepaald worden omdat een aantal gegevens ontbreken. (Zo werd het exact aantal baarzen en bittervoorns op locatie 238 niet genoteerd. Zie ook aanduidingen met asterisk(en) in Tabel 2.)

De verhouding op basis van gevangen biomassa kan wel met grotere accuraatheid bepaald worden omdat daarvoor minder data ontbreken (gewicht van 1 baars op locatie 244 en 1 baars en 1 karper op locatie 254 onbekend omdat deze 3 vissen een visuele waarneming betroffen waarbij de vis dus niet gewogen kon worden. Zie ook aanduidingen met asterisk(en) in Tabel 2.). Daaruit kan opgemaakt worden dat gibel een groot aandeel heeft in de biomassa.

b2) Zuidelijke Watergang

In de Zuidelijke Watergang werd met 13 vissoorten de grootste biodiversiteit en de hoogste biomassa aangetroffen (Figuur 4 en Figuur 6). Het gaat hier om baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, brasem, gibel, karper, kleine modderkruiper, pos, rietvoorn, snoek, zeelt en zonnebaars.

Baars (28%) en blauwbandgrondel (27%) zijn op vlak van aantallen het meest vertegenwoordigd maar ook kleine modderkruiper (17%) en blankvoorn (13%) vertegenwoordigen een belangrijk deel van de vangst.

Op locatie 247 werden maar liefst 41 kleine modderkruipers gevangen met lichaamslengtes tussen 4 en 11.8 cm. Er werden dus zowel juveniele als adulte exemplaren aangetroffen.

Vrijwel de helft van de gevangen biomassa op de Zuidelijke Watergang is aan karper (49%) toe te wijzen. Daarnaast maken gibel (17%) en snoek (16%) ook een belangrijk deel van de biomassa uit.

b3) Waterloop van de Hoge Landen

In de Waterloop van de Hoge Landen (Figuur 7) werden 7 vissoorten aangetroffen: baars, blauwbandgrondel, gibel, kleine modderkruiper, paling, pos en zwartbekgrondel.

Dit is de enige waterloop waarin paling en zwartbekgrondel werden aangetroffen. Deze laatste soort kwam enkel op locatie 397 voor, tevens de meest stroomafwaartse locatie die onderzocht werd.

Op basis van aantallen (Figuur 7) is de vangst relatief goed verdeeld over deze zeven soorten. Kleine modderkruiper (25%), paling (22%) en baars (19%) vormen evenwel het grootste deel van de vangst. Het is echter belangrijk hierbij op te merken dat het hier om lage aantallen en een lage biomassa gaat (Tabel 2). Zo werden bijvoorbeeld slechts 5 kleine modderkruipers gevangen op de Waterloop van de Hoge Landen (allen op locatie 664).

Op basis van die gevangen biomassa zijn baars en paling met elk 32% de best vertegenwoordigde soorten in de vangst.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, april 2026

[BRON: Zoeter Vanpoucke M., Boets P., Dillen A., Poelman E. (2024). Visstandsonderzoek van de Waaslandhaven – 2023. 26p.]

Tabellen in verband met CIW – oppervlaktewaterlichamen

Benedenscheldebekken

Toon fiches Vlaams waterlichaam Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen	VL05_34	NOORD-ZUIDVERBINDING	Beveren, Sint-Gillis-Waas, Stekene
Toon fiches Vlaams waterlichaam Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen Toekomstverkenning Reductiedoelen en afwijkingen	VL11_37	WATERLOOP VAN DE HOGE LANDEN + MELKADER	Beveren, Zwijndrecht
Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_328	ZUIDELIJKE WATERGANG	Beveren, Sint-Gillis-Waas, Stekene
Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L107_330	WATERLOOP VAN DE HOGE LANDEN L1	Beveren, Sint-Gillis-Waas, Sint-Niklaas, Temse
Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde Karakterisering Doelstellingen Druk en impactanalyse Beoordeling Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L111_1032	DIJKGRACHT	Beveren, Zwijndrecht

TABEL 1

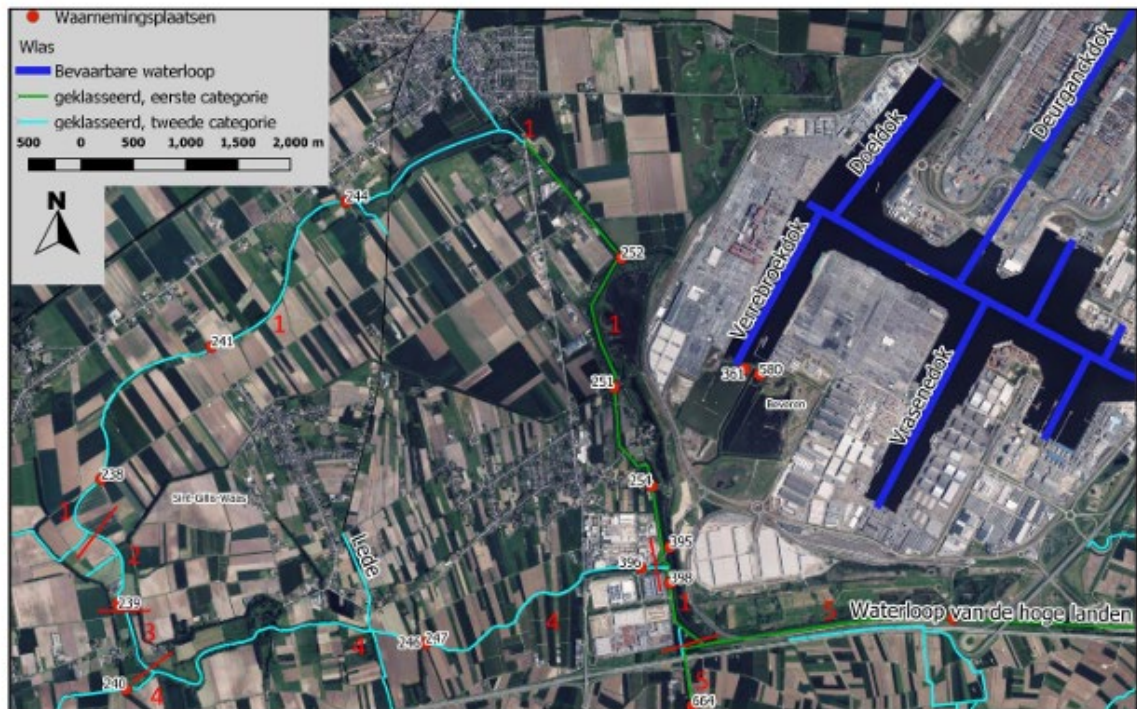
Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties in de Waaslandhaven waar een traject werd afgevest met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72). De coördinaten horen toe aan het meest stroomopwaartse punt van het afgeveste traject. De gegeven locatienummers komen overeen met deze in de visdatabase van provincie Oost-Vlaanderen. Dit wordt op kaart weergegeven in Figuur 1. "(B)"= gemeente Beveren. "(SGW)"= gemeente Sint-Gillis-Waas.

Locatie	Straat	Waterloop	X	Y	Beviste afstand
238	Lange Nieuwstraat (SGW)	Noordzuid Verbinding	132893.9	216194.2	50 m
240	Plasstraat (SGW)	Zuidelijke Watergang	133128.8	214192.4	100 m
244	Sint-Kornelisstraat (SGW)	Noordzuid Verbinding	135233.6	218845.8	100 m
247	Duikeldam (B)	Zuidelijke Watergang	135925.8	214633.1	100 m
254	Sluisstraat (B)	Noordzuid Verbinding	138151.4	216133.5	100 m
397	Koestraat (B)	Waterloop van de hoge landen	141032.1	214869.0	150 m
664	Vliegenstal (B)	Waterloop van de hoge landen	138541.9	214029.0	100 m

FIGUUR 1 en FIGUUR 2

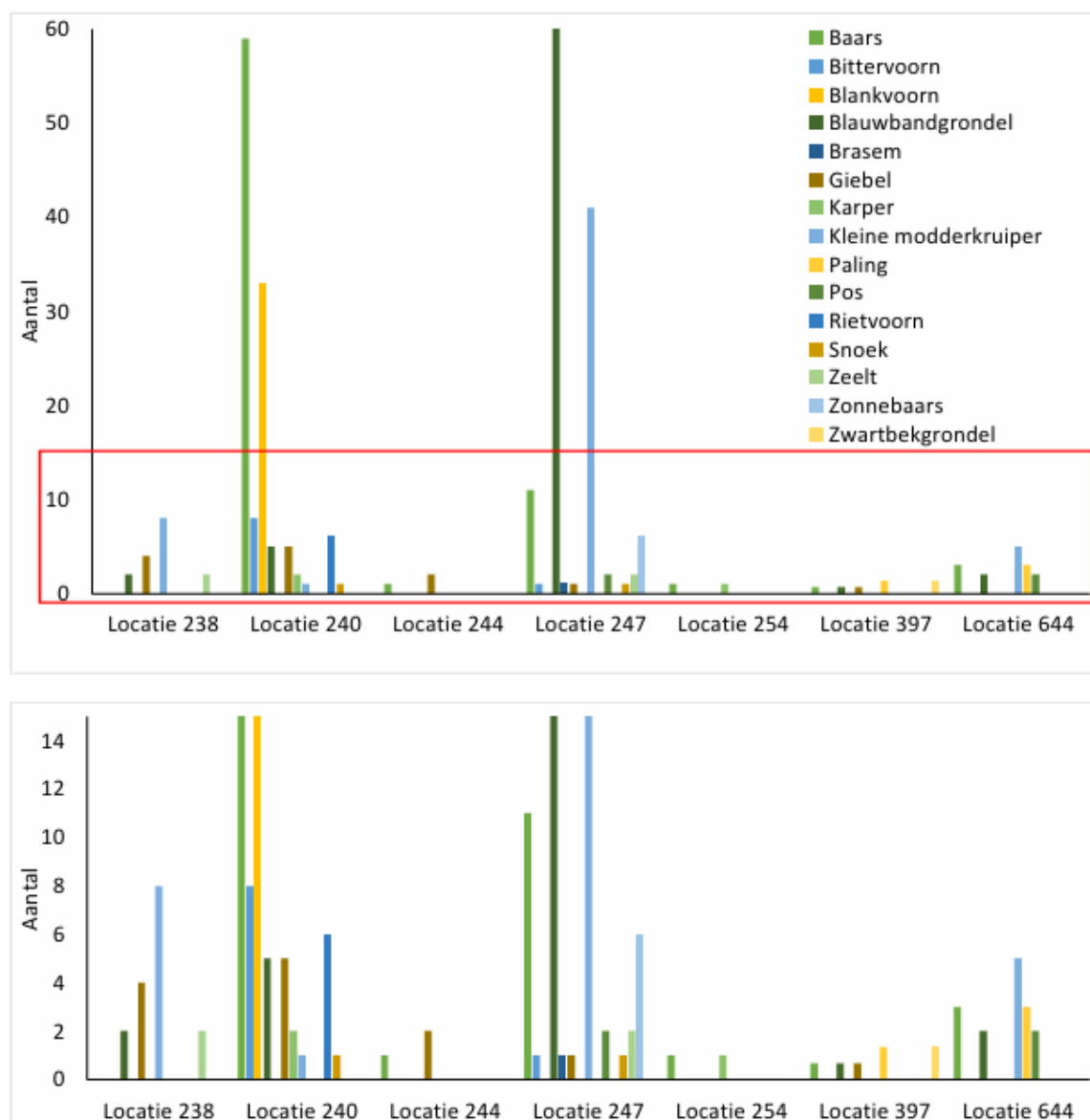

Figuur 1: Overzicht van de bemonsterde locaties op de Zuidelijke watergang (locaties 240 en 247), Noordzuid Verbinding (locaties 238, 244 en 254) en Waterloop van de hoge landen (locaties 664 en 397) te Sint-Gillis-Waas en Beveren. Rode bollen geven afvislocaties weer zoals deze gekend zijn in de databank van Provincie Oost-Vlaanderen. Trajectlengtes en coördinaten staan in Tabel 1. Let wel, niet alle locaties die hier met een rode bol worden aangeduid werden in 2023 bemonsterd.

Figuur 2: Verduidelijking van de naamgeving van de verschillende besproken waterlopen in de Waaslandhaven. Rode lijnen bakenen de waterloopbenamingen af. 1= Noordzuid Verbinding. 2= Kieldrechtse Watergang. 3= Grote Geul. 4= Zuidelijke Watergang. 5 = Waterloop van de hoge landen.

FIGUUR 4

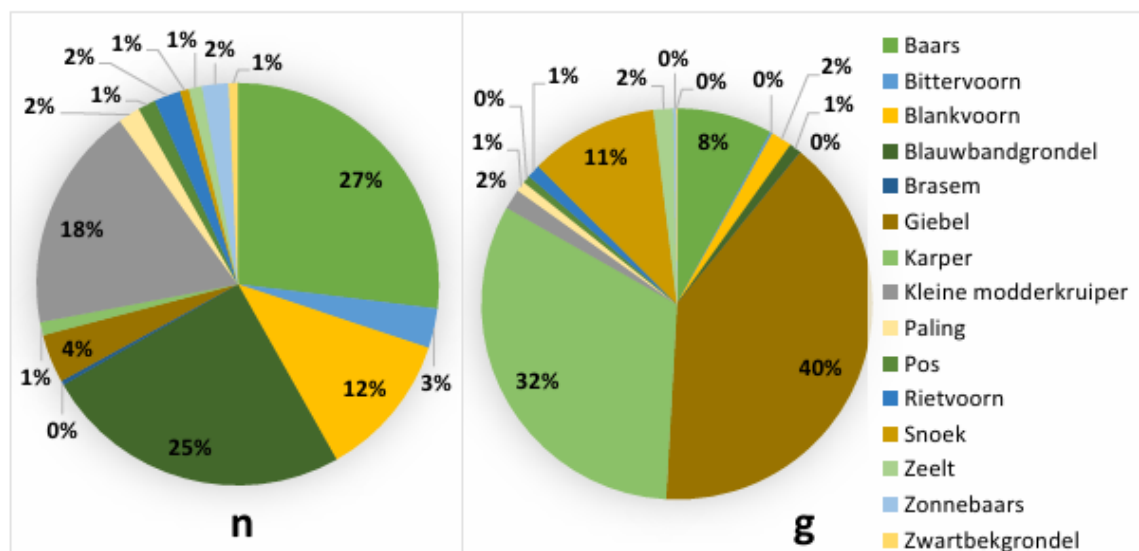
Figuur 4: Gevangen aantallen per soort en per locatie in Catch Per Unit Effort (CPUE) of vangst per 100m. Bovenste figuur is de volledige grafiek. Het deel dat in rood omkaderd werd, wordt in detail weergegeven in de onderste figuur. Legende in beide figuren hetzelfde.

TABEL 2

Tabel 2: Effectieve vangst per soort per traject. Uitgedrukt in aantallen (n) en gewicht (g) per 100 m. (-) = Niet van toepassing. Zie ook Figuur 4. De laatste kolom geeft de minimum en maximumlengte weer die bij die soort werd waargenomen tijdens dit onderzoek. Een enkelvoudige asterisk "*" geeft aan dat deze data ontbreekt. Een dubbele asterisk "**" bij een waarneming geeft aan dat dit om een visuele waarneming gaat. De vis in kwestie kon niet gevangen worden en dus niet opgemeten.

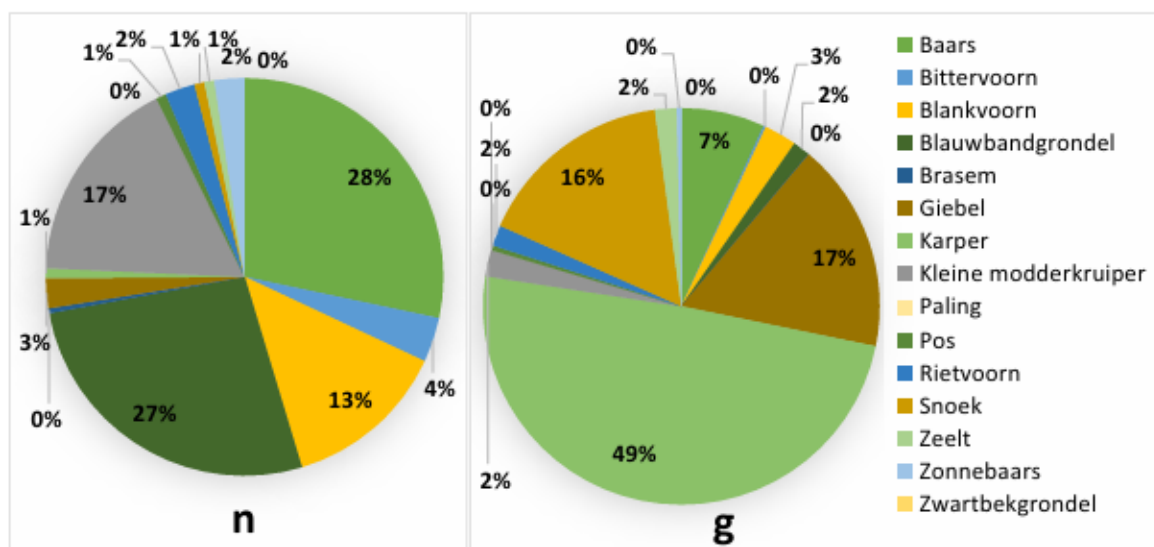
Soort	Locatie 238		Locatie 240		Locatie 244		Locatie 247		Locatie 254		Locatie 397		Locatie 664		Lengte	
	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	n/100m	g/100m	min.	max.
Baars	*	624.00	59.00	445.00	1.00**	*	11.00	95.30	1.00**	*	0.67	14.87	3.00	80.80	6.8	40.8
Bittervoorn	*	18.00	8.00	13.90	(-)	(-)	1.00	1.60	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	4.6	5.4
Blankvoorn	(-)	(-)	33.00	210.00	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	5.9	14.0
Blauwbandgrondel	2.00	2.60	5.00	10.00	(-)	(-)	61.00	100.80	(-)	(-)	0.67	1.20	2.00	3.40	3.8	8.3
Brasem	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	1.00	3.40	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	7.4	
Giebel	4.00	3320.0	5.00	162.00	2.00	1745.0	1.00	1193.0	(-)	(-)	0.67	44.20	(-)	(-)	15.0	39.2
Karper	(-)	(-)	2.00	3894.7	(-)	(-)	(-)	(-)	1.00**	*	(-)	(-)	(-)	(-)		53.0
Kleine modderkruiper	8.00	46.60	1.00	*	(-)	(-)	41.00	162.70	(-)	(-)	(-)	(-)	5.00	8.30	4.0	11.8
Paling	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	1.33	13.20	3.00	82.10	15.0	31.5
Pos	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	2.00	31.40	(-)	(-)	(-)	(-)	2.00	44.30	7.5	12.1
Rietvoorn	(-)	(-)	6.00	133.60	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	7.2	17.0
Snoek	(-)	(-)	1.00	1280.0	(-)	(-)	1.00	1.50	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	5.4	49.0
Zeelt	2.00	111.80	(-)	(-)	(-)	(-)	2.00	140.80	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	5.0	20.4
Zonnebaars	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	6.00	28.40	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	3.8	7.6
Zwartbekgrondel	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	1.33	4.27	(-)	(-)	4.3	7.2
Gestreepte Am. rivierkreeft	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	3	*	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)
Rode Am. rivierkreeft	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	3	*	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)	(-)

FIGUUR 5

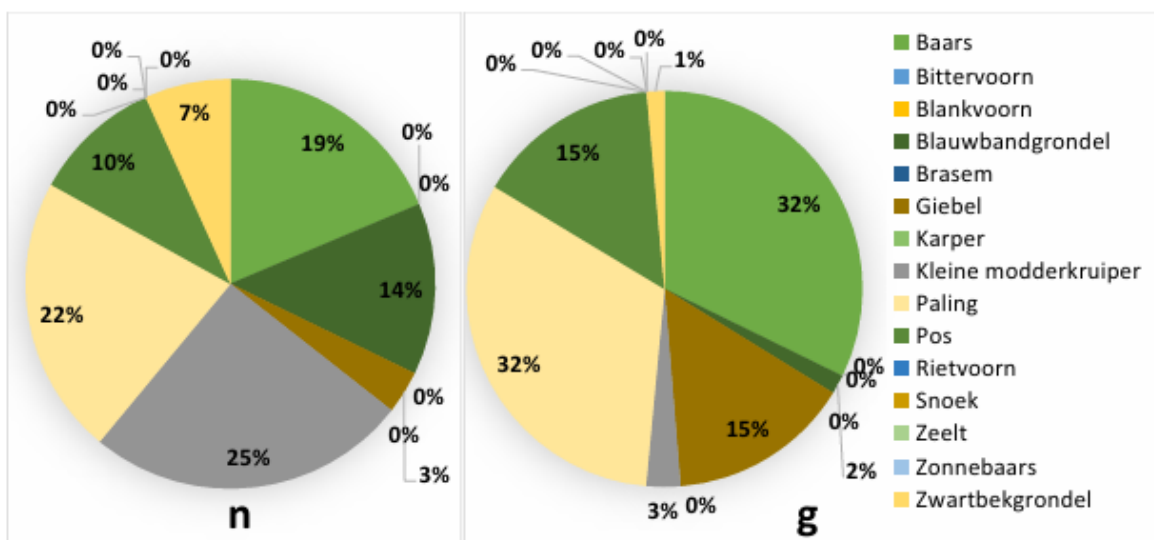
Figuur 5: Soortensamenstelling bij benadering van de absolute vangst over alle locaties heen. Zie ook Tabel 2. Links in aantallen, rechts in gevangen biomassa. De volgende figuren geven de soortensamenstelling weer in de drie respectievelijke waterlopen afzonderlijk.

FIGUUR 6

Figuur 6: Soortensamenstelling bij benadering van de vangst in de Zuidelijke watergang uitgedrukt in vangst per 100m (CPUE). Links op basis van aantallen. Rechts op basis van gevangen biomassa.

FIGUUR 7

Figuur 7: Soortensamenstelling bij benadering van de vangst in de Waterloop van de hoge landen uitgedrukt in vangst per 100m (CPUE). Links op basis van aantallen. Rechts op basis van gevangen biomassa.

Onderstaande Tabel 3 geeft een overzicht van de soorten die voorkomen op deze 5 locaties in beide onderzoeken (2018 en 2023).

Soort	Locatie 238		Locatie 240		Locatie 244		Locatie 247		Locatie 254	
	2018	2023	2018	2023	2018	2023	2018	2023	2018	2023
Baars	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
Bittervoorn	V	V	V	V	X	X	V	V	X	X
Blankvoorn	X	X	V	V	V	X	X	X	X	X
Blauwbandgrondel	X	V	V	V	X	X	X	V	X	X
Brasem	V	X	V	X	X	X	X	V	X	X
Driedoornige stekelbaars	X	X	X	X	X	X	X	X	V	X
Giebel	X	V	V	V	X	V	X	V	V	X
Karper	X	X	V	V	X	X	X	X	V	V
Kleine modderkruiper	V	V	X	V	X	X	V	V	V	X
Kolblei	X	X	V	X	V	X	X	X	X	X
Paling	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pos	X	X	X	X	X	X	X	V	X	X
Rietvoorn	V	X	V	V	X	X	X	X	V	X
Snoek	V	X	X	V	X	X	X	V	X	X
Zeelt	V	V	V	X	X	X	V	V	V	X
Zonnebaars	X	X	X	X	X	X	X	V	X	X
Zwartbekgrondel	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Gestreepte Am. rivierkreeft		X		X		X		V		X
Rode Am. rivierkreeft		X		X		X		V		X

Tabel 3: Vergelijking van de aanwezige soorten in 2018 (Boets et al., 2018) en 2023 op de 5 locaties die in beide onderzoeken werden bemonsterd. V = soort aanwezig. X = soort niet gevangen. Aanwezigheid van uitheemse rivierkreeften werd anno 2018 nog niet structureel bijgehouden door het PCM. Het is echter wel anekdotisch bekend dat er ook anno 2018 al uitheemse rivierkreeften voorkwamen in de Waaslandpolder.